

VOETBAL HELDEN STERVEN NIET

RUUD DOEVENDANS E.A.

voetbal
INTERNATIONAL

RUUD DOEVENDANS E.A.

**VOETBAL
HELDEN
STERVEN
NIET**

VOETBAL INTERNATIONAL

Inhoud

- 1** WK-geld 1974 verdwijnt in de zakken van Mobutu
De zwanenzang van Zaïre **11**
door René Otterloo
- 2** Barcelona rekent af met zestig jaar onderdrukking
Streep naar de vrijheid **25**
door Ruud Doevendans
- 3** Billy Meredith, de man met de tandenstoker
De eerste voetbalicoon **40**
door Ruud Doevendans
- 4** De doorbraak van PSV in het seizoen 1977/78
Geboorte van een topclub **57**
door Ruud Doevendans
- 5** Matthews Final of Mortensen Final?
Legendarisch dilemma **68**
door Ruud Doevendans

- 6** In 1971 raken 150 voetballers hun baan kwijt
Een kille sanering **79**
door Ruud Doevendans
- 7** Drama Koninginnedag 2009 raakt ook CSV Apeldoorn
Kampioen met een rouwband **89**
door Ruud Doevendans
- 8** Een objectief beeld van zijn carrière
Was Coentje wel zo goed? **104**
door Ruud Doevendans
- 9** EK 1988 en WK 1990, zoek de verschillen
Het lag aan Koeman, Wouters en Van Basten **113**
door Ruud Doevendans
- 10** De wonderbaarlijke genezing van Franco Baresi
Anticlimax na perfect game **129**
door Ruud Doevendans
- 11** Gerd Weber, bouwer en breker, vrijheidsstrijder en verrader
Muren met oren **141**
door Ruud Doevendans

- 12** Gerrie Mühren legt uit
Zo speelde Ajax in 1972 **155**
door Ruud Doevendans
- 13** WK 1930, een start met hindernissen
Tachtig jaar geblesseerd **172**
door Ruud Doevendans
- 14** De Belg Laurent Verbiest (1939-1966) speelde als een Braziliaan
Lorenzo Il Magnifico **186**
door Ruud Doevendans
- 15** Mini-WK in Uruguay
Mensenrechten tellen even niet **199**
door Ruud Doevendans
- 16** Oranje zette niet alleen met mooi aanvallend voetbal de toon
Schoffelen doen we al jaren **211**
door Ruud Doevendans

- 17** 'We gaan Europa in'
Final Fever in Luxemburg **223**
door Bart Frouws
- 18** Sauro Tomà verloor achttien voetbalvrienden
Levenslang getuige **233**
door Roberto Pennino
- 19** Ultieme waardering voor Ronnie Hellström
Een natte zoen van Yashin **264**
door Malin Jonson
- 20** Cultclub FC Sankt Pauli
In memoriam: de Südkurve **277**
door René Otterloo
- 21** Noord-Korea steelt op WK 1966 vele harten
Vijanden worden volkshelden **290**
door Ruud Doevendans

1

WK-GELD 1974 VERDWIJNT IN DE ZAKKEN VAN MOBUTU

De zwanenzang van Zaïre

1974 is een topjaar voor de voetballers van Zaïre, het huidige Congo. De nationale ploeg wint de Afrika Cup en kwalificeert zich als eerste land uit het zwarte continent voor het WK. Het is koren op de molen van de wrede dictator Mobutu, maar lang duurt de euforie niet. In West-Duitsland verliest Zaïre al zijn drie groepswedstrijden. De 9-0 nederlaag tegen de Joegoslaven komt wel erg hard aan. Voor de doodsbanige internationals is het einde oefening. En Mobutu pikt ook nog al het WK-geld in, van elke speler dertigduizend dollar.

Maart 1974. De euforie is groot in de straten van Kinshasa. Van chique buurt tot sloppenwijk, overal is het feest. Voor de tweede keer is Zaïre erin geslaagd de Afrika Cup te winnen. In 1968, toen nog onder de naam Congo-Kinshasa, was Ghana verslagen, nu is Zambia in de replay geklopt.

Het zijn ongekende tijden, want even eerder is het de nationale voetbalploeg ook al gelukt zich als eerste land uit het zwarte continent te plaatsen voor het WK. Dat gebeurde na een kwalificatiereeks tegen Togo, Kameroen, Ghana, Zambia en

Marokko. Zaïre mag zich nu het onbetwiste boegbeeld van het Afrikaanse voetbal noemen. En waarom zouden *De Luipaarden* in West-Duitsland ook geen wereldkampioen kunnen worden...?, klinkt het in de straten van Kinshasa.

Je kunt dit van elk realisme gespeende idee de straatarme Zaïrezen niet eens kwalijk nemen. Vrijwel nergens in het land staat een televisie. Radioreporters buitelen over elkaar heen met chauvinistische superlatieven en de introductie van mobiele telefonie en internet zou zelfs in het rijke Westen nog ruim twintig jaar op zich laten wachten. Hoe kan het volk iets weten over het werkelijke krachtenveld in het internationale voetbal?

In het presidentiële paleis in de hoofdstad ziet Mobutu Sese Seko kuku Ngbendu wa za Banga (wat zoveel betekent als *de sterke, krachtige leider die het land voorspoed zal brengen*) zijn kans schoon. De dictator weet dat met een sterke prestatie van zijn *Luipaarden* een ongekeerde publiciteitsgolf zijn land zal overspoelen. Positieve publiciteit welteverstaan, en daar zit de grote leider met smart op te wachten.

Tot dusver heeft de internationale pers namelijk weinig op met Mobutu's alleenheerschappij, die nu al bijna tien jaar standhoudt. In de media scheren ze hem over één kam met andere Afrikaanse despoten als Idi Amin (Oeganda), Jean-Bédel Bokassa (Centraal-Afrikaanse Republiek), Moammar al-Khadaffi (Libië) en de wat minder bekende Omar Bongo (Gabon). Dat zint

Mobutu niet en hij denkt te weten hoe hij zich kan onttrekken aan deze ‘journalistieke vuilspuiterij’. Met voetbal. Daarmee zal zijn land de wereld versted doen staan en criticasters de mond snoeren.

Zaire wil natuurlijk ook zijn zelfstandigheid bewijzen. De voormalige Belgische kolonie kent vanaf 1870 een geschiedenis van onderdrukking. Tussen 1885 en 1908 voert de Belgische koning Leopold II een schrikbewind over wat hij Kongo-Vrijstaat noemt; de vorst rooft ‘zijn privébezit’ leeg en verkoopt de opbrengsten van de rubberplantages met woekerwinsten door. En wie zijn ambtenaren ook maar een strobreed in de weg legt, mist de volgende dag zijn hand.

Tussen 1908 en 1960 gaat het wingewest Belgisch-Congo heten. Na de onafhankelijkheid vervalt het woord Belgisch, maar vechten rebellenleiders en muitende afscheidingsbewegingen elkaar vijf jaar lang de tent uit. In 1965 grijpt legercommandant Mobutu de macht. Hij wil de nog jonge republiek de oorspronkelijke Afrikaanse cultuur teruggeven en heeft radicale standpunten. In 1971 verandert hij de naam Congo in Zaire, wat in een van de lokale talen *Grote Rivier* betekent. Uit publicitaire motieven afficheert Mobutu zich het liefst met winnaars. Zo haalt hij in het najaar van 1974 als pr-stunt Muhammed Ali naar de hoofdstad voor zijn wereldtitelmatch boksen met George Foreman. Het legendarische gevecht in Stade du 20 Mai van Kinshasha, ook wel bekend als *The Rumble in the Jungle*,

trekt zestigduizend toeschouwers en wordt wereldwijd gecoverd – ook in Nederland.

Behalve Muhammed Ali blijkt ook Blagoje Vidinic gevoelig voor Mobutu's verleidingskunsten. De Joegoslaaf wordt sinds het WK van 1970 in Mexico, toen hij het aardig deed met Marokko, als een toptrainer beschouwd. In samenspraak met zijn sportadviseur Tschimpumpu wa Tschimpumpu (betekenis: *watermeloen, zoon van watermeloen*) legt Mobutu hem in 1972 vast tegen een maandsalaris van zesduizend Duitse marken. Hij krijgt twee jaar de tijd om de voetbalploeg van Zaïre te prepareren op de ultieme missie.

De eerste maanden verdiept Vidinic zich in de sociale omstandigheden en het leefmilieu van Zaïrezen in het algemeen en zijn voetballers in het bijzonder. Hij ontdekt bijvoorbeeld dat zijn mannen zich voornamelijk in leven houden met een goulash van apenvlees en mootjes geroosterde slang. 's Lands wijs, 's lands eer. Succes boekt hij in elk geval: de Afrika Cup is binnen, evenals de kwalificatie voor het wereldkampioenschapstoernooi.

Aan de vooravond van het WK vraagt Mobutu de bondscoach en zijn succesvolle spelers op audiëntie. De tirannieke president – hij plundert de staatskas, laat zijn volk creperen om er zelf een exorbitante levensstijl op na te kunnen houden en sluist miljarden aan deviezen door naar geheime bankrekeningen in Zwitserland – ontvangt de groep in een van zijn megalom-

mane buitenverblijven aan de boorden van de rivier de Congo.

De eenvoudige voetballers zien een andere wereld. De meesten leven in een sober huisje in een buitenwijk van Kinshasa, tamelijk berooid, zonder toekomstperspectief. Dankzij het voetbal bouwen ze dan wel sociale status op, maar met aanzien alleen kun je op de markt geen bananen kopen.

Maar de tijden gaan nu veranderen. Het Afrikaans kampioenschap en dat nakende WK in West-Duitsland zullen het leven van Kembo ubo Kembo, van Boba Lobilo, van aanvoerder Mantantu Kidumu en van al die andere sterren voorgoed veranderen.

Denken ze.

Neem nu alleen al deze ontvangst onder die marmeren gewelven van Mobutu's residentie: gouden kranen, als knipmessen buigende lakeien, overheerlijke spijzen. Het terras biedt uitzicht op de menagerie met wilde dieren die de dictator door de jaren heen heeft verzameld. Over de krokodillenvijver gaat trouwens het verhaal dat Mobutu geregeld levend mensenvlees aan die reusachtige alligators voert. Tegenstanders van het regime. Maar deze middag liggen de roofdieren roerloos in de snikhete zon.

Gastheer Mobutu Sese Seko is voorkomend en steekt de loftrumpet over de spelers. Hij behandelt ze als sporthelden en stelt een flinke bonus in het vooruitzicht. Voor elke voetballer twintigduizend dollar, een nieuwe auto en een hoge onderscheiding. En er ligt nog meer in het verschiet. Als de mannen op

het WK in West-Duitsland net zo presteren als bij de Afrika Cup, zal het hen voor de rest van hun leven aan helemaal niets meer ontbreken. Geld, status, vrouwen, bedenk het maar.

Alles kan in Zaïre, mits Mobutu maar met zijn vingers knipt. Zoals het dictaturen betaamt, hangt ook boven dit hof de geur van corruptie en chantage, van machtswellust en diepge wortelde afgunst.

Vrijdag 14 juni 1974. Zaïre opent het WK-toernooi in Dortmund tegen het geroutineerde Schotland. Denis Law, Joe Jordan, Peter Lorimer, Billy Bremner, Kenny Dalglish en nog zes fullprofs uit de Engelse topcompetitie nemen het op tegen elf volslagen onbekenden. Wat kunnen de toeschouwers verwachten? Niemand die het weet. De spelers van Zaïre zelf lijken het ook niet te weten. Het optimisme is groot, maar dat is objectief gezien op niets gebaseerd. Het team oefende alleen tegen wat Duitse clubteams. Er heerst onrust over premies en de laatste echte interland dateert alweer van 14 maart, die replay van de finale om de Afrika Cup tegen Zambia.

Het is een botsing van speelstijlen, zo veel is wél duidelijk. De bonkige Schotten proberen de Zaïrezen in de beginfase meteen te slopen. In de punt van de aanval beukt Joe Jordan erop los. Zijn bewaker Kilasu krijgt een elleboog. Ook Mayanga ervaart het geweld van de spits zonder voortanden. Toch blijft Zaïre keurig op de been. Schotland heeft een optisch overwicht,

Colofon

©2012 Voetbal International/de Buitenspelers, Gouda

AUTEURS	Ruud Doevendans, Bart Frouws, Malin Jonson, René Otterloo, Roberto Pennino
EINDREDACTIE	Martin Donker, Bjorn Goorden
VORMGEVING	Remy Best
DRUK	Wilco Amersfoort
DRUKWERKBEGELEIDING	Geert Gortzak
COÖRDINATIE	Marieke Derksen
COVERBEELD	VI-Images/Italy Photo Press

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Eerste druk: oktober 2012

ISBN: 978 90 71359 61 3

NUR: 489

Van het voetbalhistorische tijdschrift *Half 3* verschenen tussen april 2010 en februari 2011 zes edities. *Voetbalhelden sterven niet* is een bloemlezing daarvan: 21 mooie, aangrijpende en soms onthullende verhalen. Voer voor romantici, een must voor wie zijn (voetbal)klassiekers wil kennen.

